

NUMIZMATIČKE VIJESTI IZ SENJA I OKOLICE

Na području Senja i okolice redovito se kod krčenja, obrade zemlje ili izgradnje kuća otkrivaju ostaci materijalne kulture ilirskog i rimskog doba te srednjeg i novog vijeka.

Stara Senia,¹ ilirsko naselje a naš današnji Senj, najvjerojatnije je osnovana na koncu brončanog doba na izvanrednom geografsko-komunikacionom položaju.² Zbog toga je Senia — Senj od početka pa sve donedavno i zadržao ulogu najvažnijeg lučko-pomorskog³ i trgovačko-tranzitnog središta današnjeg Hrvatskog primorja i svoga šireg gravitacionog i interesnog zaleđa — današnje Like i zapadne Bosne. Zbog tih prirodnih prednosti Senia postaje raskrsnica važnih kopnenih i pomorskih puteva, te najkraća prirodna veza kojom se komuniciralo i koja je oduvijek povezivala narode i krajeve unutrašnjosti srednjeg evropskog područja s onima na jadransko-mediteranskim obalama.

Tom prastarom i jednom od četiriju najvažnijih prometnica koje su vodile od jadranske obale prema unutrašnjosti, odvijao se kroz minula tri tisućljeća vrlo intenzivan promet⁴ i prijenos dobara, te razmjena mnogih kulturnih tekovina ljudskoga duha i napretka. Sve manje i veće seobe naroda i plemena, ratni upadi i migracije, počevši od Predilira, Ilira, Rimljana, Avara, Slavena i Hrvata, s polaskom od istoka ili sjevera, slijevale su se prema jugu i zapadu do same obale mora, gdje su redovito završavale. Oko 35. g. pr. n. e. zbog svog položaja Senia postaje i glavna invaziona luka na Jadranu, polazna točka Augustove vojne ekspedicije protiv ratobornih Japoda i ostalih buntovnih Ilira, organizirane u cilju pacifikacije Ilirika i stvaranja potrebnih uvjeta za provođenje romanizacije osvojenih krajeva koja ovim momentom službeno počinje u senjskom primorju i zaleđu.⁵

U ranom srednjem vijeku, osobito od kraja XI. stoljeća poslije propasti hrvatske narodne dinastije, kada se silom novonastalih društvenih političkih

¹ A. Mayer, Iasi, VHAD Ns XVI, Zagreb 1935., str. 79

² Oko 500 m istočno od današnjeg grada Senja uzdiže se brdo Kuk, gdje su utvrđeni ostaci većeg i značajnijeg gradinskog naselja, stare ilirske Senie. Prema nalazima čini se da je naselje na Kuku moglo biti osnovano već krajem II. tisućljeća prije n. e. ako ne i ranije. Dolaskom ovih krajeva pod rimsku upravu staro se naselje napušta i propada. Paralelno s time, uz duboki i zaštićeni morski zaljev (Senjske drage) više prema zapadu počinje se razvijati i širiti antički grad nazvan po starijem Senia.

³ Dr. Josip Klemenc, Senj u prethistorijsko i rimsko doba, Senj I, Zagreb 1940. g. str. 1

⁴ Dr. J. Klemenc, o. c. str. 7

⁵ Od Augusta dobiva građansko pravo i pripada tribusu Sergia

prilika središte hrvatskog naroda i države pomiče prema sjeveru u Varaždin i Zagreb, grad Senj ponovo počinje preuzimati stari privredni i prometni značaj, postaje najvažnija, gotovo jedina slobodna i preostala luka novostvorene državne zajednice Hrvata i Mađara.

U XIV. i XV. stoljeću, u vrijeme vladavine krčko-senjsko-vinodolskih knezova Frankopana, Senj se ubraja među bogatije i najuglednije gradove Hrvatske.⁶ Turskim postupnim napredovanjem prema zapadu, na kraju XV. i na početku XVI. stoljeća, posebno osvajanjem Bosne, Hercegovine i Like dolazi do zastoja a zatim i prekida trgovine i prometa na važnom putu Senj — Modruš — Karlovac — Zagreb (do tada interesantnom i najvažnijem ekonomskom zaleđu Senja i okolnih mjesta). Zbog ovih događaja neminovno dolazi do zastoja i naglog pada senjskog gospodarskog i kulturnog napretka, koji će potrajati gotovo dva puna stoljeća. Od sada se najveći dio senjske trgovine i prometa, kao i ostali društveni kontakti, odvijaju preko Rijeke za Trst i Ljubljanu.

Na koncu XVII. stoljeća, kada počinje odstupanje Turaka iz Like⁷ i nekih istočnih krajeva, te naseljavanje Bunjevaca u do tada pustu senjsku okolicu, Podgorje i zapadnu Liku, ponovno jača i dolazi do izražaja — toliko puta prekinuta — prirodno-gospodarstvena pozicija Senja i okolnih priobalnih podvelebitskih naselja (zaleđa bogatih šumama): Jurjeva, Starigrada, Jablanca, Prizne i Karlobaga.

Od sredine XVIII. stoljeća lijepo se počela razvijati senjska pomorska moć i cvasti trgovina i obrti, što dovodi do kulturnog, prosvjetnog i gospodarskog napretka, koji će Senj zadržati do kraja XIX. stoljeća, kada tu funkciju preuzima — dotadašnja sekundarna po važnosti u Hrvatskom primorju — službeno zvana Rijeka kraj Senja. U tijeku čitave prošlosti u senjskoj luci (portus Senia) nalazili su sidrište i opskrbu brodovi iz mnogih gradova i država jadranskog i šireg sredozemnog područja. Tu su se od davnine nalazila skladišta raznovrsne robe i depoi izvrsne drvene građe, na senjskom brodogradilištu gradili su se brodovi za domaće i inozemne brodovlasnike i trgovce. Zbog napretka senjske trgovine i pomorstva te zaštite određenih interesa, od XIII. stoljeća pa nadalje u Senju se osnivaju inozemna i domaća trgovačka konzularna predstavništva.

Za razdoblje do V. stoljeća pr. n. e. do danas ne raspoložemo za Senj i njegovu okolicu konkretnijim dokazima o postojanju trgovine i razmjene dobara, ali je posve sigurno da takvi dokazi postoje. Iza toga, negdje od početka III. stoljeća pr. n. e. s više sigurnosti možemo govoriti o počecima razvitka prave trgovine i o novcu koji od sada kao platežno sredstvo dolazi u opticaj.

Svaka od minulih epoha ljudskoga razvitka ostavila nam je na površini, pod zemljom i morem monetarne dokaze i predmete materijalne kulture, koji nam danas, u nedostatku pisanih vijesti, postaju dragocjeni i katkada jedini izvor prema kojem na jedini način možemo saznati za daleku prošlost ljudi, za njihov život, vjerovanja, običaje, gospodarska zanimanja i još mnogo toga što nas zanima. Novac je pratio čovjeka kroz povijest kao rijetko koji proizvod njegove kulture. On nije samo sredstvo za plaćanje nego i spomenik kulture, umjetničko djelo i povijesni dokument, i pruža autentične podatke o

⁶ Pavao Tijan, Grad Senj u povijesti i kulturi hrvatskog naroda, Senj I, Zagreb 1940. g, str. 16 — 19
⁷ P. Tijan, o. c., str. 21 — 31

svakodnevnom životu, ekonomskim prilikama i političkoj situaciji kroz sva razdoblja povijesti od prvih pojava novca do današnjih dana.

Grčkom kolonizacijom⁸ istočnog i sjevernog Sredozemlja, posebno južne Italije od VII. do IV. stoljeća pr. n. e., a zatim i Jonskog i Jadranskog mora, s osnivanjem prvih grčkih kolonija na našoj obali (oko 335. g. pr. n. e.) sve više jača trgovina s Ilirima, u kojoj se novac pojavljuje kao platežno sredstvo.⁹

O jednom i drugom načinu trgovine sa stanovnicima podvelebitskog primorja nalazimo potvrdu u otkrivenim fragmentima uvezene grčke i apulske keramike, te rijetkim grčkim novcima pronađenim na položajima obalnih gradinskih naselja: Kuka, Senje (Senja), gradine Jurjevu — Lopsici, gradini nad Starigradom (Argyrontum?) Punt i u Stinici (Ortopola), gradini na Klačenicima iznad Jablanca, a vjerojatno i u gradini u Prizni i Drvišnici iznad Karlobaga. Zbog neistraženosti čitavog senjskog područja u arheološkom smislu nije bilo moguće naš pogled u prošlost Senja i okolice jasnije dokumentirati ovom prilikom.¹⁰

U Senju i okolici na koncu XIX. stoljeća bilo je sakupljeno dosta starog novca, od kojeg je osnovana pri senjskoj Gimnaziji numizmatička zbirka,¹¹ koju je stručno postavio i uredno vodio prof. Vinko Žanić, koji je predavao hrvatski, njemački, zemljopis i povijest. On je sav bolje sačuvan i vrijedan novac predrimske i rimske provincije iz Senja i okolice te drugih hrvatskih krajeva¹² objavio u: Program kr. male realne gimnazije u Senju, na koncu školske godine 1888/9, Senj 1889. g. služeći se stručnom, njemu dostupnom literaturom.¹³ Uz svaki opisan novac Žanić navodi i lokalitete, pa su nam ovi podaci, barem što se tiče Senja i okolice, od posebne vrijednosti.

Na žalost, na koncu II. svjetskog rata na nepoznat način čitava je zbirka nestala iz Gimnazije, tako da je jedini dokument s podacima o novcima tiskani Program gimnazije, koji je također veoma rijedak. Zbog važnosti nađenog novca, posebno onog iz vremena prije rimskog carskog doba, paralelno uz novce u sadašnjoj zbirci Gradskog muzeja u Senju, te Arheološkog muzeja u Zagrebu navodimo prema Žanićevu opisu i tadašnje gimnazijske primjerke nađene na širem senjskom području,¹⁴ radi potpunije dokumentacije.

Prema svemu tome, danas smo ipak u većoj mogućnosti, prema konkretnim podacima, utvrditi da se novac kao platežno sredstvo pojavio u senjskom kraju u III. stoljeću pr. n. e.,¹⁵ a postoji vjerojatnost da će se ili slučajnim nalazom ili sistematskim arheološkim istraživanjima ta granica pomaknuti na ranija stoljeća.

⁸ Grga Novak, Stari Grci na Jadranskom moru, Rad JAZU knjiga 322, Zagreb 1961; G. Novak, Issa i issejska država, VAHD LIV, Split 1952; Petar Lisićar, Crna Korčira i kolonije antičkih Grka na Jadranu, Skopje 1951.

⁹ U blizini poznati nalazi najranijeg platežnog materijala skupni nalazi iz Mazina i Gračaca, koji se nalaze u Arheološkom muzeju u Zagrebu.

¹⁰ Nigdje u literaturi nema zapravo konkretnih navoda o novcima, npr. Franz Julius Fras, Volständige Topographie der Karlstädter-Militärgrenze, Zagreb 1835, str. 298 — navodi samo nalaze novca u sv. Jurju, ali ne i koje.

¹¹ Vrlo su poznate zbirke po gimnazijama, uobičajene u to doba: Vinkovci, Dubrovnik, Zagreb i dr.

¹² Nalazišta novca su Senj i okolica, najviše Osijek, Rijeka, Požega i druga.

¹³ Rimski familijarni denari po E. Babelon, Description historique et chronologique des monnaies de la république romaine, Paris 1885; rimske carske do uključivo Konstancija II po H. Cohen, Description historique des monnaies frappées sous l'empire romain, друго izdanje, Tom I — VII, Paris g. 1880., a novce od uključivo Vetrarija po njegovom prvom izdanju; bizantske novce po I. Sabaiter, Description des monnaies byzantines, Paris 1862, što je osnovna literatura za opisivanje novaca još i danas.

¹⁴ Ledenice, Karlobag, Brinje i Otočac do mora, što je interesantno područje znanstveno-istraživačke djelatnosti Gradskog muzeja Senj.

¹⁵ Katalog br. 1.

Pronađeni novci dolaze iz sjeverne Afrike, Apolonije, Dirahija, a za četiri grčka novca koji se nalaze u posjedu Jurice Krajača¹⁶ (pronađena u Senju) nije nam poznato odakle potječu. Zatim su pronađene dvije barbarske imitacije srebrnog novca Filipa Makedonskog¹⁷ (359. — 336. g. pr. n. e.), onda rimski republikanski konzularni i obiteljski novci II. i I. st. pr. n. e. i dosta brojni novci ranog, srednjeg i kasnog rimskog carstva. Vrijedno je spomenuti da su u Senju i okolici vrlo rijetki nalazi novca Bizanta, Venecije, ugraskih, bosanskih i hrvatskih vladara i banova,¹⁸ kao i novci naših dalmatinskih gradova.

Za sada su uz rimske carske novce najbrojniji oni koji pripadaju Habsburgovcima¹⁹ i to od XVI. stoljeća pa nadalje. U Senju je još pred II. svjetski rat bila u običaju dječja igra »na šestice« (senjska oznaka za stariji novac), u kojoj se igrajući bacao novac u male jamice. Vještiji dječaci u tijeku igre znali su sakupiti mnogo novaca, pune kesice. U ratu je prestala ta igra starim novcem, a po našim pretpostavljanjima među njima se nalazilo dosta vrijednih primjeraka starog novca.

Ova radnja obuhvaća samo dio numizmatičke zbirke Gradskog muzeja u Senju, uglavnom do srednjovjekovnog novca nalaženog na širem gradskom području, u Varoši, Lopici, sv. Petru i Šteli, dakle izvan srednjovjekovnih gradskih zidina, kao i područje od Ledenica do Karlobaga. Isto tako uzeti su u obzir za kataloški dio primjerci nalaženi na razne načine — kao slučajni nalazi, pri zaštitnim i sistematskim arheološkim radovima, a naravno i prigodom obrađivanja zemljišta ili gradnje kuća, i to do 1970. Na taj način, uz ostale arheološke nalaze, može se lakše i vjernije ustanoviti urbanistička situacija antičkog Senja, kontinuitet života, trgovina, pomorstvo, promet i veze s ostalim susjednim gradovima i narodima.

Od grčkog novca u sadašnjoj muzejskoj zbirci nalaze se samo tri primjerka, za razliku od gimnazijske zbirke u kojoj su osim nekoliko komada sličnih današnjima bili još po jedan primjerak gradova Apolonije i Dirahija, te jedan grčkog otoka Sira.

1. KARTAGA, Zeugitaniya, III. st. pr. n. e.
Av: ženska glava nalijevo, ili Perzefona ili Tanit
Rv: konj nadesno: glave okrenute prema natrag
Br, tež. 3,23 g, pr. 20 mm
Müller, III, str. 92

Vrlo loše sačuvan, samo fragment. Nađen je g. 1970. na južnom obronku brda Kuk, na položaju starog ilirskog naselja, površinski uz ostali gradinski materijal. Vjerojatno je Zanić u svom popisu zabunom takav novac opredijelio sicilskom Panormu, jer se na širem području Senja nalazi uglavnom sjevernoafrički novac.

Zanić, Program gimn. str. 7
Punski novac, Panormus na Siciliji
Av: glava Cerere ovjenčana klasjem (ili lišćem trstike) lijevo

¹⁶ B. Zmajčić, Nalazi antiknog novca na području grada Senja g. 1955. — 56., Vijesti društva muzejsko-konzervatorskih radnika NR Hrvatske, god. V, br. 6, Zagreb 1956, str. 186.

¹⁷ B. Zmajčić, o. c.

¹⁸ Dr. Vuk Krajač, U Senju nađen novac bana Šubića?, Vijesti društva muzejsko-konzervatorskih radnika NR Hrvatske, god. V, br. 1, Zagreb g. 1956., str. 17 — 19.

¹⁹ To područje će biti objavljeno u drugom dijelu Izvještaja o numizmatičkoj zbirci Gradskog muzeja u Senju.

Rv: konj desno, glava okrenuta unatrag, oko punska legenda
Br, mod. 4 1/2, lijepo sačuvan, tež. 5,93 g, nađen u Senju navodno kod Velikih vrata

2. TEATE (Chieti), g. 217. pr. n. e.

Av: glava Atene desno
Rv: sova, u egzergu tri točke
Br, tež. 13,51 g, pr. 22 mm
BMC Italy, 147, 10

Kvadrans, vrlo loše sačuvan, nađen na brdu Nehaj g. 1965. na površini uz put oko 100 m sjeverno od tvrđave. Od ranije je poznato da se na brdu Nehaj nalazila veća ranorimska žarna nekropola. Ovaj primjerak je u prilogu nalaza arheološkog materijala na senjskom području krivo navođen kao novac grada Atene.

3. NUMIDIJA, Micipsa ili jedan od njegove braće, 148. — 118. g. pr. n. e.

Av: glava bradatog muškarca s lovor-vijencem lijevo, ili Micipsa ili jedan od njegove braće
Rv: konj u trku lijevo
Br, tež. 13,01 g, pr. 26 mm
Müller III, 18, 25

Vrlo loše sačuvan, nađen na brdu Nehaj g. 1970. 35 m sjeverozapadno od tvrđave (oko 20 m južno od novca pod br. 2) na površini, kamo je dospio prilikom iskopa jarka za kanalizaciju zajedno s ostalim predmetima iz prethodno uništenih grobova rimskoga doba. Sličan primjerak navodi Žanić u Programu gimn. na str. 7, samo nalazište je Vital, kraj Prozora u Lici, također Müller III, 18. Osim ovih primjeraka Žanić navodi i slijedeće nađene u Senju:

a) Apollonia

Av: ΑΠΙΣΤΩΝ — krava doji tele, nalijevo
Rv: ΑΙΙΟΑ — ΑΙ ΝΕ Α — Alkinojev vrt
Ar, tridrahma, mod. 3 i 4, lijepo sačuvan, tež. 2,94 g, nađen u Senju, pokraj groblja

b) Dyrrhachium

Av: krava doji tele desno okrenuta, iznad u ligaturi ΑΓ
Rv: ΔΥΡ — ΚΟΣΣΥΦΟΥ — Alkinojevi vrtovi
Ar, tridrahma, mod. 3 2/3, lijepo sačuvan, tež. 3,20 g, nađen u Senju, Lopica

Od rimskih republikanskih, familijarnih novaca, kojih je u bivšoj gimnazijskoj zbirci bilo šest, sadašnja zbirka ima samo jedan komad, Arheološki muzej u Zagrebu također jedan. Navodim samo one primjerke koji su nađeni na širem području Senja.

4. CEZAR, cca g. 49. pr. n. e.

Av: glava Petas s vijencem od hrastova lišća desno, iza glave I
Rv: trofej s galskim oružjem, ovalnim štitom i trubom, a na vrhu kaciga s rogovima; desno sjekira sa životinjskom glavom; kod baze CAE — SAR

Ar, tež. 3,4 g, pr. 19 mm

a) Cohen I^r, 11, 8

b) BMC I, 506, 3957, T 49/13

c) Babelon II, 17, 26

Denar, dosta loše sačuvan. Pronađen na lokalitetu Štela na površini u iskopanom rimskom materijalu prilikom kopanja jame za gašenje vapna god. 1964. Na ovom mjestu utvrđeni su ostaci terma, dijelovi mozaika i veće količine razbijene opeke i keramike iz rimskog perioda.

U numizmatičkoj zbirci Arheološkog muzeja u Zagrebu pod Inv. br. 1047 ima samo jedan primjerak republikanskog novca, i to nađen na lokalitetu sv. Juraj, Br, as, tež. 20 g, pr. 28 x 29 mm, familia incerta zbog loše sačuvanosti, a u muzej je došao g. 1909. kao poklon Šime Vidmara ml. Slijede primjerci u Popisu prof. Žanića, str. 7 i dalje:

a) Familija Curtia, cca 114. g. pr. n. e.

Av: Q·CVRT· — glava Rome s krilatom kacigom desno, iza X

Rv: M·SI·ROMA — Jupiter u kvadrigradi desno, drži munju i žezlo, iznad konja lituus

Ar, denar, mod. 4 1/2, fleur de coin, tež. 3,67 g, Babelon I, 450, 2, nađen u Senju, vrtu Županovu

b) Familija Fannia, g. 149. pr. n. e.

Av: ROMA — glava Rome s krilatom kacigom desno, ispred X

Rv: M·FAN·C·F· (A i N u ligaturi) — Viktorija u kvadrigradi desno, drži vijenac

Ar, denar, mod. 4 1/5, lijepo sačuvan, tež. 3,36 g, Babelon I, 491, 1, nađen u Senju

c) Familija Lutatia, 104. g. pr. n. e.

Av: CERCO·ROMA — glava Rome desno, na glavi kaciga s krestom, perom i dvije zvjezdice, iza zvjezdica

Rv: Q·LVTATI·Q· (V i T u ligaturi) — galija, prova ukrašena glavom s kacigom, a krma acrostoliem; okolo vijenac od hrastova lišća

Ar, denar, probušen, mod. 4, tež. 2,58 g, Babelon II, 157, 2, nađen u Senju

Ostali primjerci su nađeni u Rijeci, familija Antonia, zatim Stolac kraj Vratnika, familija Flaminia, i u Prozoru, familija Tituria.

Najbrojnije i najjače je zastupan novac rimskoga carstva, i to kroz sva stoljeća njegova trajanja, kako u sadašnjoj zbirci, tako i u Popisu prof. Žanića i u numizmatičkoj zbirci Arheološkog muzeja u Zagrebu. U Popisu navedena su tri Augustova novca, od kojih je jedan iz Prozora, pa navodim samo dva:

a) Av: DIVVS AVGVSTVS PATER — glava Augusta lijevo

Rv: PROVIDENT·S·C· — žrtvenik

Br, mod. 7 3/4, lijepo sačuvan, tež. 8,33 g, kovan za Tiberija, sl. Cohen I, 94, 228, nađen u Stinici kod Jablanca

b) Av: DIVVS AVGVSTVS PATER — glava Augusta desno

Rv: S·C· — strijela s krilima

Br, mod. 7 1/2, skoro dobro sačuvan, tež. 8,82 g, kovan za Tiberija, sl. Cohen I^r, 97, 249, nađen u Senju

Sadašnja zbirka nema niti jedan Augustov novac, dok je najbogatije zastupana zbirka Arheološkog muzeja u Zagrebu, u kojoj se nalazi 7 komada,

od kojih je samo jedan od srebra, ostali bakreni, a nalaženi su na samoj granici šireg područja grada Senja, u Karlobagu (Inv. br. 18.394, 18.395, 18.396, 18.399, 18.400, 18.401 i 18.403), koji je poznat po dosta brojnim nalazima novaca. Najraniji rimski carski novac u sadašnjoj zbirci je Tiberijev:

5. TIBERIJE, g. 14. — 37.

Av: TI·CAESAR AVGVST·F·IMPERAT·V — glava Tiberija desno

Rv: PONTIFEX TRIBVN·POTESTATE XII, u sredini S·C·

Br, tež. 10 g, pr. 29 mm

a) RIC I, 82, 220

b) Cohen I, 192, 27

As kovan 10. — 11. g. za vladanja Augusta. Nađen je u Stinici u jednom žarnom grobu prilikom sadnje borova god. 1955. Ovaj i neki drugi grobovi uništeni su tom prilikom, a dovode se u vezu sa stanovnicima Ortopole, čija se nekropola nalazila poviše obale, istočno od naselja i luke. Žanić u svom Popisu navodi dva primjerka, od kojih je jedan nađen u Osijeku, a drugi je iz Senja:

Žanić, Popis gimn. str. 9.

Av: TI·CAESAR DIVI AVGVST·IMP·VIII — glava Tiberija s lovorvijencem lijevo

Rv: PONTIF·MAXIM·TRIBVN·POTEST·XXXIII·S·C· — krilati kaducej

MB, mod. 7 1/4, lijevo sačuvan, tež. 11,35 g, Cohen I, 192, 26, kovan 32. g.

U zbirci arheološkog muzeja u Zagrebu 2 novca Germanika

Inv. br. 287 i 18.407

Av: GERMANICVS CAESAR TI·AVGVST·DIVI AVGVST·F·DIVI AVGVST·N· —

glava desno

Rv: TI·CLAVDIVS CAESAR AVGVST·GERM·PM·TR·P·IMP·PP· — u polju

S·C·

Kovan za Klaudija I, oba poklon muzeju Karlobag Cohen I, 226, 9

Ovakav tip novca Germanika spominje dr. Brunšmid u Arheološkim bilješkama iz Dalmacije i Panonije, VHAD Ns IV, Zagreb 1899/1900, str. 182,

nađen u sv. Jurju kod Senja iz groba s paljevinom.

6. KLAUDIJE I, g. 41. — 54.

Av: TI·CLAVDIVS CAESAR AVGVST·PM·TR·P·IMP·PP· — glava Klaudija lijevo

Rv: CONSTANTIAE AVGVSTI S·C· — Konstancija s kacigom na glavi stoji lijevo i drži koplje

Br, tež. 10,92 g, pr. 28 mm

a) RIC I, 130, 68

b) Cohen I, 251, 14

As kojega je kovao senat 41. g., dosta loše sačuvan. Pronađen je na lokalitetu Štela na površini među ostalim antičkim materijalom g. 1958. U gimnazijskoj zbirci nije bilo novaca nađenih u Senju iz vremena Klaudijeve vladavine.

U Arheološkom muzeju u Zagrebu pod Inv. br. 18.410 ima jedan novac Klaudija I. nađen u Karlobagu.

Do Vespazijana niti jednim primjerkom nije zastupana današnja zbirka muzeja u Senju niti Arheološkog muzeja u Zagrebu, dok je prof. Žanić imao četiri Neronova novca, od kojih je samo jedan nađen u Senju, te jednog Galbe, koje navodi na str. 10:

Av: NERO CLAVD·CAESAR AVG·GER·PM·TR·P·IMP PP — glava Nerona desno, dolje kugla

Rv: S·C· — Viktorija se diže u zrak lijevo, drži u desnoj ruci štít na kojem piše S·P·Q·R·

MB, mod. 8, lijepo sačuvan, tež. 10,14 g,

Cohen I², 299, 292, kovan 66. g.

Zanić, Program gimn. str. 11

Av: SER·GALBA IMP·CAES·AVG·TR·P· — glava desno

Rv: legenda izlizana, neka božica lijevo, možda Felicitas

MB, mod. 7 3/4, osrednje sačuvan, tež. 8,22 g, nađen u Stinici kraj Jablanca

7. VESPAZIJAN, g. 69. — 79.

Av: IMP·CAES·VESPASIAN·AVG·COS·III· — glava cara sa zrakastom krunom desno

Rv: CONCORDIA AVGVSTI, u egzergu S·C· — Konkordija, božica sloge sjedi lijevo, drži pateru i rog obilja

Br, tež. 14,2 g, pr. 27 mm

a) RIC I, 72, 472

b) Cohen I², 373, 71 (slično, bez žrtvenika)

Dupondij kovan g. 71. dosta dobro sačuvan. Nađen na lokalitetu Štela među iskopanim antičkim materijalom g. 1958. U bivšoj zbirci Zanić spominje četiri komada, od kojih su samo dva nađena u Senju:

Zanić, Program gimn. str. 11, br. 3 i 4.

Av: IMP·CAES·VESPASIAN·AVG·COS·III· — glava cara sa zrakastom krunom desno

Rv: u egzergu ROMA, u polju S·C· — Roma sjedi lijevo na oklopu i štítu, drži u desnoj ruci vijenac, a u lijevoj parazonium

MB, mod. 7 1/3, lijepo sačuvan tež. 11,5 g, nađen u Senju, u vrtu Babićevu u Lopici

Av: IMP·CAES·VESP·AVG·PM·COS·IIII· — glava s lovor-vijencem desno

Rv: bez legende, Židovka sjedi ispod palme i plače, iza nje stoji Vespazijan s lijevom nogom na kacigi, u desnoj ruci drži koplje a u lijevoj parazonium

Ar, mod. 2 5/6, vrlo lijep, tež. 3,45 g,

Cohen I², 418, 644, kovan 72. ili 73. g., nađen u Senju u vrtu Župana

U Arheološkom muzeju u Zagrebu ima jedan denar nađen u Senju:

Inv. br. 546

Av: IMP·CAESAR VESPASIANVS AVG — glava s lovor-vijencem desno

Rv: COS·ITER·TR·POT· — Fortuna sjedi lijevo, drži provu i rog obilja

Ar, sl. Cohen I², 375, iza br. 85, poklon Iv. Krajača 1898. g.

Sadašnja zbirka nije zastupana do Trajana više niti jednim primjerkom, također niti ona muzeja u Zagrebu, dok je gimnazijska imala novce Domiciani i Nerve. Od pet Dominicianovih komada tri su bila senjska.

Zanić, Program gimn. str. 12

Domician, 81. — 96. g.

Br. 2

Av: IMP·CAES·DOMIT·AVG·GERM·COS·XV·CENS·PER·PP· — glava sa zrakastom krunom desno

Rv: FORTVNAE AVGVSTI S·C· — Fortuna, božica sreće stoji lijevo, u desnoj ruci drži kormilo a u lijevoj rog obilja

MB, mod. 7 3/4, lijep, tež. 11,4 g, Cohen I², 482. 132

Br. 3

Av: IMP·CAES·DOMIT·AVG·GERM·COS·XI·CENS·POT·PP· — glava s lovor-vijencem desno

Rv: MONETA AVGVSTI S·C· — božica novca stoji lijevo, drži vagu i rog obilja

MB, mod. 8 1/4, dobro sačuvan s lijepom patinom tež. 9,91 g, sl. Cohen I², 499, 326, kovan 85. g.

Br. 5

Av: IMP·CAES·DOMIT·AVG·GERM·COS·XV·CENS·PER·PP· — glava s lovor-vijencem desno

Rv: VIRTVTI AVGVSTI S·C· — Virtus stoji desno s lijevom nogom na kacigi, u desnoj ruci drži koplje, a u lijevoj parazonium

MB, mod. 7 1/4, lijep, tež. 10,83 g, Cohen I², 524, 656, kovan g. 90. ili 91.

Novac Nerve je nađen u Prozoru, pa ga ne navađam.

8. TRAJAN, g. 98. — 117.

Av: IMP·CAES·NER·TRAIANO OPTIMO AVG·GER·DAC·PARTHICO PM·TR·P·COS·VI·PP· — poprsje u draperiji s lovor-vijencem desno

Rv: REX PARTHIS DATVS, u egzergu S·C· — Trajan sjedi na estradi, desno okrenut, u pratnji prefekta pretorija, koji mu pokazuje partskoga kralja Parthamaspatesa u podnožju estrade kraj personifikacije Partije na koljenima

Br, tež. 25,74 g. pr. 33 mm

a) RIC II, 291, 667, T XI/194 samo revers

b) Cohen II², 52, 328

Sestercij, dosta loše sačuvan, kovan g. 114. — 117., nađen na lokalitetu Stela među drugim iskopanim antičkim materijalom g. 1962. Žanić navodi šest komada, od kojih su tri nađena u Senju. Arheološki muzej u Zagrebu nema niti jedan primjerak.

Žanić, Program gimn. str. 13.

Br. 1

Av: IMP·TRAIANO AVG·GER·DAC·PM·TR·P· — poprsje s lovor-vijencem desno

Rv: DAC·CAP· u egzergu, COS·V·PP·SPQR·OPTIMO·PRINC· — Dačanin svezanih ruku stoji lijevo, do nogu lijevo germanski štit, dva srpa i sulica, s druge strane jedan okrugli štit

Ar, mod. 4, fleur de coin, tež. 2,81 g, Cohen II², 31, 121, kovan g. 105.

Br. 2

Av: IMP·CAES·NER·TRAIANO OPTIMO·AVG·GER·DAC·PM·TR·P·COS·VI·PP· — poprsje u draperiji s lovor-vijencem desno

Rv: IMPERATOR VIII S·C· u egzergu — Trajan sjedi lijevo na estradi, uz njega stoje dva konzula, i on ragovara s četiri vojnika i njihovim vođom; prvi nosi vojni znak s orlom, drugi s rukom, treći drži konja za uzde, a četvrti štit i koplje

GB, mod. 9 1/2, lijep, tež. 27,58 g, Cohen II², 37, 176, kovan 115. g.,

Br. 6

Av: IMP·CAES·NERVA TRAIAN·AVG·GERM·PM· — glava s lovor-vijencem desno

Rv: TR·POT·COS·III·PP·S·C· — božica mira ili pravednosti sjedi lijevo, drži grančicu i žezlo

GB, mod. 9 4/5, lijep, tež. 25,4 g, Cohen II², 83, 624, kovan 100. g., nađen u Senju, vrtu Klemenčića.

9. HADRIJAN, g. 117. — 138.

Av: IMP·CAESAR TRAIANVS HADRIANVS AVG· — glava s lovor-vijencem desno

Rv: PONT·MAX·TR·P·COS·III·, S·C· — Felicitas u draperiji stoji lijevo, drži krilati kaducej u desnoj, a rog obilja u lijevoj ruci
Br, tež. 23,45 g, pr. 34 mm
BMC III, 407, 1152

Sestercij dosta loše sačuvan, kovan cca g. 119. Nađen na lokalitetu Štela na površini među iskopanim antičkim materijalom g. 1962. U Arheološkom muzeju u Zagrebu su dva Hadrijanova novca:

Inv. br. 1.575

Av: HADRIANVS AVGVSTVS P·P· — glava s lovor-vijencem desno
Rv: COS·III· — Roma sjedi desno na oklopu i štiti, drži parazonium i hastu

Ar, sl. Cohen II², 135, 338, dar Fr. Sabljak nađen u Senju, sv. Juraj

Rv: COS III S.C. Pegaz u trku desno.

Inv. br. 10.956

Av: HADRIANVS AVGVSTVS — poprsje sa zrakastom krunom desno

Rv: COS III S.C. Pegaz u trku desno

Br, dupondij, Cohen II², 142, 436, kupljen 1909. od Ive Vukušića, nađen u Stinici kod Jablanca

Žanić u bivšoj zbirci navodi devet Hadrijanovih novaca, od kojih su samo tri nađena u Senju i bližoj okolini:

Žanić, Program gimn. str. 15, br. 3

Av: HADRIANVS AVGVSTVS — poprsje s lovor-vijencem desno

Rv: COS·III· S·C·, u egzergu EXPED AVG — Hadrijan u vojnoj odori jaši lijevo, desnica uzdignuta

GB, mod. 9, lijep, tež. 23,64 g, Cohen II², 158, 590

Br. 5

Av: IMP·CAESAR TRAIAN·HADRIANVS·AVG· — poprsje u plaštu s lovor-vijencem desno

Rv: PM·TR·P·COS·III — božica sloge ili zdravlja, sjedi lijevo i drži pateru
Ar, mod. 4 1/5, fleur de coin, tež. 3,18 g, Cohen II², 202, 1149, nađen na Stolcu kod Vratnika

Br. 7

Av: HADRIANVS AVGVSTVS — poprsje s lovor-vijencem desno

Rv: SALVS AVGVSTI, u polju S·C·, u egzergu COS·III — božica zdravlja stoji lijevo, drži u desnoj ruci pateru i hrani zmiju ovijenu oko žrtvenika, a u lijevoj ruci žezlo

MB, mod. 7, lijep, tež. 10,69, Cohen II², 218, 1357, kovan g. 118.

Također navodi jedan komad Sabine, Hadrijanove žene, na str. 16:

Av: (SABINA AV)GVSTA — HADRIANI AVG (PP) — poprsje s dijademom desno

Rv: (PIET)AS (AV)G·S·C· — Pietas stoji lijevo i polaže ruke na glavu dviju djevojčica

MB, mod. 8, lijep osim izlizane legende, Cohen II², 251, 53

10. ANTONIN PIO, g. 138. — 161.

Av: ANTONINVS AVGVSTVS PP·TR·P·XVII. glava s lovor-vijencem desno

Rv: INDVLGENTIA AVGVSTVS·COS·III, u egzergu S·C· — Indulgencija sjedi lijevo, ispružene desne ruke, u lijevoj drži skeptar

Br, tež. 25,8 g, pr. 35 mm

a) RIC III, 140, 914

b) Cohen II², 314, 454

Sestercij dosta dobro sačuvan, kovan g. 153. — 154. Nađen na lokalitetu Stela na površini među iskopanim antičkim materijalom g. 1960. Žanić u svom popisu navodi 10 novaca Antonina Pia, od kojih su samo po jedan as, sestercij i dupondij iz Senja:

Žanić, Program gimn. str. 17, br. 4

Av: ANTONINVS AVG·PIVS PP·TR·P·COS·III — glava sa zrakastom krunom lijevo

Rv: GENIO SENATVS S·C· — Genije senata stoji lijevo, drži grančicu i žezlo

MB, mod. 7, lijep, tež. 9,21 g, Cohen II², 309, 403, kovan g. 140. — 143.

Br. 6

Av: ANTONINVS AVG· — PIVS·PP·TR·P·XVI — glava s lovor-vijencem desno

Rv: SALVS AVG·COS·IIII S·C· — božica zdravlja stoji lijevo, hrani zmiju ovijenu oko žrtvenika, a u lijevoj ruci drži žezlo

GB, mod. 9 1/2, lijep, tež. 27,65 g, Cohen II², 342, 732, kovan g. 153.

Br. 7

Av: ANTONINVS — AVG PIVS PP — glava s lovor-vijencem desno

Rv: TR·POT·COS·II·S·C· — božica mira stoji lijevo, drži maslinovu grančicu i rog obilja

MB, mod. 7 1/3, lijep, tež. 10,82 g, Cohen II², 354, 857, kovan g. 139.

Na strani 18. Programa gimnazije Žanić spominje jedan komad Antonina Pia i Marka Aurelija, nađen u Senju u Lopici:

Av: ANTONINVS AVG·PIVS PP·TR·P·COS·III· — poprsje Antonina Pia sa zrakastom krunom desno

Rv: AVRELIVS CAESAR AVG·PII·F·COS· — poprsje mladog Aurelija lijevo

MB, mod. 7 2/3, lijep, tež. 14 g, sl. Cohen II² 411, 32, kovan g. 140.

Bivša zbirka imala je pokriveno vremensko razdoblje Faustine starije i Marka Aurelija, dok današnja ima tek Faustinu mlađu. Arheološki muzej u Zagrebu ima jedan denar Faustine starije:

Inv. br. 2.454

Av: DIVA FAVSTINA — poprsje desno

Rv: AVGVSTA — Cerera sa velom stoji desno, drži dva klasa i baklju

Ar, Cohen II² 420, 78, dar F. Sabljaka nađen u Senju, sv. Juraj

Program gimn. str. 19, br. 3

Av: DIVA — FAVSTINA — poprsje u draperiji desno

Rv: AVGV — STA S·C· — Cerera stoji lijevo, drži baklju i dva klasa

MB, mod. 7, lijep, tež. 13,27 g, Cohen² 420, 90

Program, str. 19, br. 4

Av: DIVA — FAVSTINA — poprsje u draperiji desno

Rv: AVGV — STA — Vesta u draperiji stoji lijevo, drži simpulum i paladij

Ar, mod. 4, fleur de coin, tež. 3,13 g, Cohen II² 421, 112, nađen na Vratniku kraj crkve

Program gimn. str. 19, br. 5

Av: DIVA AVGVVS — TA FAVSTINA — poprsje u draperiji desno

Rv: PIETA — S AVG·S·C· — Pietas stoji lijevo, stavlja zrno tamjana na plamen svijećnjaka ili žrtvenika za kađenje, dok u lijevoj ruci drži kutiju

GB, mod. 8 3/4, lijep, tež. 22,81 g, Cohen II² 432, 240

Od devet komada Marka Aurelija u Senju su nađeni po jedan dupondij i sestercij:

Program gimn. str. 20, br. 7

Av: M·ANTONINVS AVG·GERM·SARM·(TR P XXXI) — glava sa zrakastom krunom desno

Rv: IMP VIII (COS III P) P·S·C· — krilata strelica

Program gimn. str. 21, br. 9

MB, mod. 6, lijep, tež. 8,52 g, Cohen III², 39378, kovan 117. g.

Av: AVRELIVS CAE — SAR AVG·PII·F· — glava s lovor-vijencem desno

Rv: TR·POT·COS·(II?) S·C· — ženska figura stoji desno (Atena možda drži koplje i štiti)

GB, mod. 9, osrednji, tež. 21,81 g

11. FAUSTINA ml., kćerka Antonina Pia i Faustine st., žena Marka Aurelija

Av: FAVSTINA AVGVSTA — poprsje u draperiji desno

Rv: DIANA LVCIF, S C — Dijana stoji lijevo i objema rukama drži zapaljenu munju

Br, tež. 9,55 g, pr. 27 mm

a) RIC III, 344, 1628

b) Cohen III², 143, 87

As, loše sačuvan, nađen na lokalitetu Štela, g. 1963. Zanić u Programu na str. 21. spominje 3 komada, od kojih navodim samo one iz Senja, a treći je izvan šireg senjskog područja:

Br. 2a i b

Av: DIVA AVGVSTA — AVG·PII·FIL· — poprsje desno

Rv: S·C· — polumjesec okružen sa sedam zvijezda

MB, mod 6 3/4, oba komada, tež. 9,46 g, i 5,62 g, Cohen III² 153, 213, prvi nađen u Stolcu kraj Vratnika, drugi u Senju

Do Septimija Severa nije bio zastupljen niti jedan vladar ni u bivšoj ni u sadašnjoj zbirci, niti u Arheološkom muzeju u Zagrebu. U Popisu gimn. Zanić spominje sedam novaca. Septimija Severa, od kojih su sa šireg područja grada Senja četiri komada:

Program gimn. str. 22, br. 1

Av: SEPT·SEV·PERT· — AVG·IMP·X... (XIII) — poprsje s lovor-vijencem desno

Rv: ADVENTVI (AVG FELICIS)SIMO — Septimije jaši na konju desno, uzdignute desne ruke

Ar, mod. 3 4/5, lijep, tež. 2,47 g, sl. Cohen IV² 4, 6, kovan 201. g., nađen ispod Vratnika

Str. 23, br. 2

Av: SEVERVS — PIVS AVG — poprsje s lovor-vijencem desno

Rv: FORTVNA REDVX — božica sreće sjedi lijevo, drži rog obilja i kornilo postavljeno na globusu, ispod stolice kotač

Ar, mod. 4 1/3, lijep, tež. 2,06 g, Cohen IV² 23, 181, nađen u Senju, Lopici

Br. 6

Av: IMP·CAE·L·SEP·SEV·PERT·AVG·COS·II· — glava s lovor-vijencem desno

Rv: INVICTO IMP — znak pobjede (trofej) ispod kojega je s lijeve strane kaciga i sulica, s desne dva štita i dvije sulice

Ar, mod. 4 1/5, lijep, tež. 2,7 g, Cohen IV² 28, 232, kovan 194. g, nađen u Senju u Lopici

Br. 7

Av: SEVERVS — PIVS AVG· — glava s lovor-vijencem desno

Rv: LIBERALI — TAS AVG·VI — Libaralitas stoji lijevo, drži teseru i rog obilja

Ar, mod. 4 2/3, fleur de coin, kovan 208. g. nađen ispod Vratnika

12. KARAKALA, g. 193. — 217.

Av: ANTONINVS PIVS AVG — glava sa zrakastom krunom desno
Rv: FORT·RED·TR·P·XIII COS·III, u egzergu S·C — Fortuna sjedi lijevo, drži kormilo i rog obilja; ispod stolice kotač
Br, tež. 8,74 g, pr. 25 mm
slično Coken IV,² 152, 89

Dupondij, vrlo dobro sačuvan, kovan g. 211. Pronađen na lokalitetu Štela uz ostali antički materijal g. 1958. Žanić u Popisu gimn. na str. 23 navodi četiri komada, od kojih je samo br. 3 iz Senja:

Av: ANTONINVS PIVS AVG·GERM — poprsje sa zrakastom krunom u draperiji i oklopu desno
Rv: VENVS VICTRIX — Venera stoji lijevo, drži Viktoriju i žezlo i naslanja se na štit postavljen na kacigu
Ar, mod. 6 1/3, fleur de coin, tež. 5,48 g. Cohen IV,² 207, 608, kovan g. 213. — 217.

Do Elagabala nije bila zastupana niti jedna zbirka, a Žanić ima u popisu tri njegova novca, od kojih su dva iz Senja:

Program gimn. str. 25, br. 1

Av: IMP·ANTO — NINVS AVG — poprsje u draperiji s lovor-vijencem desno
Rv: PM·TR·P·III — (COS) III PP — Jupiter sjedi lijevo, drži Viktoriju i žezlo lijevo do nogu orao
Ar, mod. 4 1/3, malo otkrhnut, inače lijep, tež. 2,5 g, Cohen IV,² 338, 151, kovan g. 220.

Program gimn. br. 3

Av: IMP·ANTONINVS AVG — poprsje u draperiji sa zrakastom krunom desno
Rv: TEMPORVM FELICITAS — Felicitas stoji lijevo, drži kaducej i rog obilja
Ar, mod. 6, fleur de coin, tež. 4,89 g, Cohen IV,² 350, 280, kovan g. 221.

Bivša zbirka imala je jedan komad Julije Meze te četiri komada Aleksandra Severa od kojih su dva nađena u Senju:

Program gimn. str. 26, br. 1

Av: IVLIA MAESA AVG — poprsje desno
Rv: IVNO — Junona stoji lijevo, drži pateru i žezlo
Ar, mod. 4 2/3, fleur de coin, tež. 3,35 g, Cohen IV,² 393, 16

Program gimn. str. 26, br. 2

Av: IMP·CAES·M·AVR·SEV·ALEXANDER AVG — poprsje s lovor-vijencem u plaštu desno
Rv: LIBERALITAS AVGVSTI S·C — Liberalitas stoji lijevo, drži teseru i rog obilja
GB, mod. 9, lijep, tež. 18,77 g, Cohen IV,² 412, 111, kovan g. 222.

Program gimn. str. 26, br. 4

Av: IMP·CAES·M·AVR·SEV·ALEXANDER AVG — poprsje u plaštu i oklopu s lovor-vijencem desno
Rv: PROVIDENTIA DEORVM S·C — Božica obilja stoji lijevo prekriznih nogu, drži prut i rog obilja i naslanja se na stup, lijevo do nogu globus
GB, mod. 8 4/5, lijep, tež. 21,69 g, Cohen IV,² 453, 513, kovan g. 231.

Isto je tako u bivšoj zbirci bio vrlo brojno zastupljen kolonijalni novac Aleksandra Severa, čak šest komada, od kojih su čak četiri bila nađena u Senju; svi kovani u bitinskoj kovnici Nikeji:

Program gimn. str. 27, br. 5

Av: M·AYP·CHY·AAEΞANΔPOΣ AYΓ — zadnja dva slova u ligaturi — poprsje u plaštu s lovor-vijencem desno

Rv: NI — KA — IE — ΩN, u jednom redu — tri vojna znaka

PB, mod. 5, malo okrhnut, inače lijep, tež. 4 g,

Br. 7 jednaki kao prethodni, samo legenda u reversu u dva reda: NI—KA —IE u prvom, ΩN u drugom redu, tri vojna znaka

PB, mod. 4 1/2, lijep, tež. 4,72 g,

Br. 8

Av: M·AYP·CEY·AAEΞANΔPOC AYΓ — poprsje u plaštu sa zrakastom krunom desno

Rv: isto kao br. 7

PB, mod. 4 2/3, malo otkrhnuto, inače lijep, tež. 3,52 g,

Br. 9

Av: kao br. 8

Rv: legenda ista kao prethodni, četiri vojna znaka drugog tipa

PB, mod. 4 1/4, legenda na aversu oštećena, inače lijep, tež. 3,60 g

13. GORDIJAN III, g. 238. — 244.

Av: M·ANT·TOPΔIANOC AV — poprsje sa zrakastom krunom u plaštu desno

Rv: N IK AI E — ΩN — legionarski orao između dvije zastave, legenda u dva reda

Br, tež. 3,22 g, pr. 18 mm

BMC Pontus, Paphlagonia . . . , 172, 124

Kolonijalni novac cara Gordijana kovani u bitinskoj kovnici Nikeji, dosta dobro sačuvani. Pronađeni na lokalitetu Štela na samoj površini g. 1960. Žanić u Programu od 11 komada samo jedan je iz Senja:

Str. 28, br. 2

Av: IMP·GORDIANVS PIVS FEL·AVG· — poprsje s lovor-vijencem desno

Rv: LAETITIA AVG·N· — S·C· — božica veselja stoji lijevo, drži vijenac i sidro

GB, mod. 8 2/3, lijep, tež. 16,62 g, Cohen V,² 33, 122

Vladar Trajan Decije (248.—251.) zastupan je svojim novcem s područja Senja samo u zbirci Arheološkog muzeja u Zagrebu

Inv. br. 6.771 Grčki inventar

Av: IMP·TRAIANVS DECIVS AVG· — glava desno

Rv: P·M·S·COL·VIM·AN·XI· — ženski lik stoji između lava i bika

Br, Cohen V,² 200, 140 — 142, kupljen 1911. od Viktora Lončarića, učenika nautičke škole u Bakru, nađen u Senju

Do Galijena jedino su još zastupani u Žanićevom popisu na str. 31 Trebo-nijan Gal, a u Arheološkom muzeju u Zagrebu Voluzijan:

Žanić, Popis gimn. str. 31, br. 1

Av: IMP·C·C·VIB·TREB·GALLVS PF·AVG· — poprsje sa zrakastom krunom desno

Rv: FELICITAS PVBL· — Felicitas stoji lijevo, drži kaducej i rog obilja

Ar, mod. 5 1/3, tež. 3,29 g, Cohen V,² 240, 34, nađen na Stolcu kod Vratnika

Inv. br. 4.983

Av: IMP·C·C·VIB·VOLVSIANVS AVG· — poprsje sa zrakastom krunom desno
Rv: VIRTVS AVGG· — Virtus s kacigom, drži koplje i naslanja se na štit Ar, Cohen V,² 279, 133, dar I. Petrović

14. GALIJEN, g. 253. — 268.

Av: GALLIENVS AVG — glava sa zrakastom krunom desno
Rv: VICTORIA AET, lijevo u polju Z — Viktorija stoji lijevo, drži vijenac i palmu
Br, tež. 2,44 g, pr. 22 mm
a) RIC V/1, 157, 297
b) Cohen V,² 446, 1071

Antoninijan, dosta loše sačuvan, kovan u rimskoj kovnici. Nađen na lokalitetu Stela g. 1955. u iskopanom materijalu jame za gašenje vapna. Po jedan komad imala je bivša zbirka, a jedan se nalazi i u Arheološkom muzeju u Zagrebu:

Popis gimn. str. 34, br. 12

Av: GALLIENVS AVG — glava sa zrakastom krunom desno

Rv: SOLI CONS·AVG· — bik desno

PB, mod. 5 2/3, lijep, tež. 2,53 g, Cohen V,² 436, 983

Inv. br. 18.545

Av: GALLIENVS AVG· — glava sa zrakastom krunom desno

Rv: APOLLINI CONS·AVG·, u egzergu Δ — grifon ide lijevo

Br, Cohen V,² 355, 76, kupljen od Viktora Lončarića, učenika u Bakru 1911., nađen u Jablancau

U sadašnjoj zbirci do Proba nije zastupan niti jedan vladar, dok su i bivša zbirka i Arheološki muzej u Zagrebu imali i Klaudija II Gotičkog i Aurelijana:

Popis gimn. str. 35, br. 2

Av: DIVO CLAUDIO — glava sa zrakastom krunom desno

Rv: CONSECRATIO — orao raširenih krila, lijevo

PB, mod. 4, sa zelenom patinom, tež. 2,48 g, Cohen VI,² 134, 43, kovan iza njegove smrti

Inv. br. 11.789

Av: IMP·C·CLAVDIVS AVG· — poprsje sa zrakastom krunom desno

Rv: ANNONA AVG· — božica obilja stoji lijevo, drži klasove i rog obilja, desna noga na provi broda

Br, Cohen VI,² 132, 21, kupljen od Ive Vukušića g. 1909., nađen u Stinici kod Jablanca

Inv. br. 11.790

Av: DIVO CLAUDIO — glava sa zrakastom krunom desno

Rv: CONSECRATIO — orao en face gleda desno

Br, Cohen VI,² 134, 46, kupljen od Ive Vukušića g. 1909., nađen u Stinici kod Jablanca

Inv. br. 6.651

Av: DIVO CLAUDIO — glava sa zrakastom krunom desno

Rv: CONSECRATIO — zapaljeni žrtvenik s palmetama

Br, Cohen VI,² 135, 50, dar g. 1908. dra Smokvine, profesora bogoslovije, nađen u Senju

Program gimn. str. 37, br. 1

Av: IMP·AVRELIANVS AVG· — poprsje u oklopu i sa zrakastom krunom desno

Rv: CONCORDIA MILITVM, u egzergu P i zvjezdica Aurelijan stoji lijevo, pruža ruku ženskoj osobi (Severini)

PB, mod. 6, vrlo lijep, tež. 3,55 g, slično Cohen VI,² 182, 59 i dalje
Br. 6

Av: IMP·AVRELIANVS AVG· — kao prethodni

Rv: RESTITUT·OR OR — BIS — ženski lik stoji desno i pruža vijenac Aurelijanu koji pred njom kleči, s lovor-vijencem, u vojnoj odjeći, drži žezlo u egzergu P

PB, mod. 6 2/3, lijep, tež. 3,3 g, Cohen VI,² 198, 209

Inv. br. 7.608

Av: IMP·C·AVRELIANVS AVG· — poprsje sa zrakastom krunom u oklopu desno

Rv: CONSERVAT·AVG·, lijevo u polju, u egzergu XXI — Sol sa zrakastom krunom, napola nag, stoji desno, drži klas i kuglu koju stavlja na tijelo zarobljenika na zemlji

Br, Cohen VI,² 183, 66, dar Jaroslava Dražića, Senj

Inv. br. 8.062

Av: IMP·C·AVRELIANVS AVG· — poprsje sa zrakastom krunom u oklopu desno

Rv: ORIENS·AVG·, lijevo u polju zvjezdica, u egzergu Q — Sol sa zrakastom krunom, napola nag, stoji en face, gleda lijevo, uzdignute desne ruke, drži kuglu; do nogu sa svake strane sjedi na zemlji po jedan zarobljenik vezanih ruku na leđima

Br, Cohen VI,² 191, 146, dar Rad. Fabiania, Senj

15. PROB, g. 276. — 282. T I.

Av: IMP·PROBVS PF·AVG· — poprsje sa zrakastom krunom u oklopu desno

Rv: PAX AVGVSTI, u egzergu XXI, u polju desno Q — Božica mira stoji lijevo, drži grančicu masline i koso skeptar

Br, tež. 3,22 g, pr. 23 mm

a) RIC V/2, 93, 713

b) Cohen VI,² 296, 414

Antoninijan, odlično sačuvan, kovan u Sisciji. Nađen na lokalitetu Stela g. 1964. prilikom kopanja temelja nove gimnazije, među antičkim materijalom. Žanić u Programu gimn. spominje čak pet Probovih novaca nađenih u Senju, od str. 40:

Br. 4

Av: IMP·C·PROBVS PF·AVG· — poprsje sa zrakastom krunom u oklopu i plaštu desno

Rv: CONCORD·MILIT·, u egzergu XXI P — Prob stoji desno i pruža ruku božici sloge, koja stoji ispred njega

PB, mod. 6, lijep, tež. 3,83 g, sl. Cohen VI,² 267, 133 i 268, 141

Br. 5

Av: IMP·PROBVS PF·AVG· — poprsje sa zrakastom krunom u oklopu desno

Rv: CONCORD·MILIT·, u polju P, u egzergu XXI — isto kao prethodni

PB, mod. 5 2/3, lijep, tež. 3,44 g, sl. Cohen VI,² 268, 146

Br. 6

Av: IMP·C·M·AVR·PROBVS AVG· — poprsje sa zrakastom krunom u draperiji desno

Rv: CONSERVAT·AVG·, u egzergu TXXX — Sol, sa zrakastom krunom, napola nag, stoji en face, a gleda lijevo, desna ruka uzdignuta, dok u lijevoj drži globus

PB, prije posrebren, mod. 5 1/3, vrlo lijep, tež. 3,52 g, Cohen VI,² 271, 179

Br. 9

Av: VIRTVS PROBI AVG· — poprsje u oklopu sa' zrakastom krunom lijevo, drži koplje i štit

Rv: MARTI·PACIF·, u polju lijevo I, u egzergu Q XXI — Mars ide lijevo, u desnoj ruci drži grančicu masline, a u lijevoj koplje i štit

PB, mod. 5 3/4, vrlo lijep, tež. 2,6 g, Cohen VI,² 288, 358

Br. 10

Av: IMP·PRO — BVS AVG· — poprsje sa zrakastom krunom lijevo u carskom plaštu, drži žezlo s orlom na vrhu

Rv: SO·LI I—NVIC—T—O, u egzergu zvjezdica između R i ε — Sol sa zrakastom krunom, napola nag, u kvadrige lijevo, uzdignute desne ruke, dok u lijevoj drži globus i bič

PB, mod. 5 2/3, lijep, tež. 3,43 g, Cohen VI,² 317, 644

Inv. br. 9.712

Av: VIRTVS PROBI AVG· — poprsje sa zrakastom kacigom lijevo, drži štit i koplje

Rv: PROVIDENT·AVG·, lijevo u polju Q, u egzergu SXXI — božica providnosti stoji lijevo, drži kuglu i koso skeptar

Br, Cohen VI,² 302, 486, Ivan Krajač, pravnik, dar g. 1898.

Sadašnja numizmatička zbirka nema niti jedan komad do Maksimina Daze, dok je bivša bila zastupana vladarima do njega, i to po jedan komad Numerijana, Karina i Dioklecijana, tri Maksimijana Herkulija, te po dva Konstancija Klora i Galerija Maksimijana; zbirka Arheološkog muzeja u Zagrebu ima po jednog Dioklecijana i Konstancija Klora.

Zanić, Program gimn. str. 41, br. 1

Av: IMP·NVMERIANVS AVG· — poprsje sa zrakastom krunom u oklopu i plaštu desno

Rv: PRINCIPI IVVENTVT — Numerijan u vojnoj odjeći stoji lijevo, drži globus i žezlo

PB, mod. 5 4/5, lijep, tež. 3,64 g, sl. Cohen VI,² 375, 66 i 376, 72 i drugi

Zanić, Program gimn. str. 42, br. 1

Av: M·AVR·CARINVS NOB·C· — poprsje sa zrakastom krunom u oklopu i draperiji desno

Rv: PRINCIPI IVVENTVT — Karin stoji lijevo u vojnoj odori, drži globus i koplje; do nogu lijevo sjedi bradati rob ruku vezanih na leđima, u egzergu T XXI

PB, posrebren, mod. 5 4/5, fleur de coin, tež. 4,3 g, Cohen VI,² 393, 97

Zanić, Program gimn. str. 42, br. 1

Av: IMP·DIOCLETIANVS AVG· — poprsje sa zrakastom krunom u draperiji desno

Rv: IOVI CONSERVAT·AVGG·, u egzergu XXI B — Jupiter, nag, stoji desno sa plaštem preko lijevog ramena

PB, mod. 5 3/4, lijep, tež. 2,94 g, Cohen VI,² 438, 237

Inv. br. 12.577

Av: IMP·C·VAL·DIOCLETIANVS AVG· — poprsje sa zrakastom krunom u oklopu desno

Rv: HERCVLI CONSERVAT·, u egzergu P XXI T — Herkul, nag, stoji desno, desna ruka na bedru i naslanja se na kijaču ovijenu lavljom kožom i smještenu na stijeni

Br, Cohen VI,² 428, 133, dar prof. Ivana Radetića

Zanić, Program gimn. str. 42, br. 1

Av: IMP·C·MAXIMIANVS PF·AVG· — glava s lovor-vijencem desno

Rv: CONSERV·VRB·SVAE, u egzergu AQP — hram sa šest stupova u kojem sjedi Roma, gleda lijevo i drži u lijevoj ruci globus, a u desnoj koplje, uz nju desno štit, na pročelju vijenac od bisera, na svakom uglu i na vrhu po jedan kip, a cijelo pročelje ukrašeno arabeskama.

MB, mod. 6 1/2, vrlo lijep s vrlo lijepom patinom, tež. 6,41 g, Cohen VI,² 500, 64, kovan 306. — 310. g., nađen u Ledenicama
Str. 43, br. 8

Av: IMP·C·M·A·VAL·MAXIMIANVS AVG· — poprsje sa zrakastom krunom u draperiji i oklopu desno

Rv: IOVI CONSERVAT, u egzergu S XXI T — Jupiter, nag, stoji lijevo s plaštem preko oba ramena, u desnoj ruci drži munju, a u lijevoj žezlo
PB, mod. 5 1/2, vrlo lijep, tež. 3,71 g, Cohen VI,² 525, 332

Str. 44, br. 10

Av: IMP·C·M·A·MAXIMIANVS PF·AVG· — glava sa zrakastom krunom desno

Rv: VOT·XX·S· — unutar lovor-vijenca

PB, mod. 4 4/5, lijep, tež. 2,01 g, Cohen VI,² 563, 682, nađen u Senju u Lopici

Žanić, Program gimn. str. 44, br. 1

Av: (FL VAL CONSTANTIVS NOB C) — glava s lovor-vijencem desno

Rv: GENIO POPVLI ROMAMI, u egzergu... S D — Genije stoji lijevo, drži pateru i rog obilja

MB, mod. 8 1/5, osrednji legenda na aversu slabije sačuvana), tež. 6,64 g, Cohen VII,² 67, 113 vjerojatno

Inv. br. 13.072

Av: CONSTANTIVS NOB·CAES· — glava s lovor-vijencem desno

Rv: SALVIS AVGG·ET CAESS·FEL·KART, u egzergu Γ — žena stoji lijevo i drži u svakoj ruci različito voće

Br, Cohen VII,² 84, 271, dar Radoslava Fabiania

Žanić, Program gimn. str. 45, br. 1

Av: IMP·C·GAL·VAL·MAXIMIANVS PF·AVG· — glava s lovor-vijencem desno

Rv: GENIO IMP—ERATORIS, u polju desno Γ, iznad O, u egzergu ANT — Genij napola nag stoji lijevo s modijem, drži pateru iz koje se prelijeva tekućina, a u lijevoj ruci drži rog obilja

MB, mod. 6 2/3, lijep, tež. 5,84 g, Cohen VII,² 107, 47

Br. 2

Av: GAL·VAL·MAXIMIANVS NOB·C· — poprsje sa zrakastom krunom u draperiji desno

Rv: VOT·X·F·K· — unutar lovor-vijenca

PB, mod. 5 4/5, lijep, tež. 2,51 g, Cohen VII,² 127, 239

16. MAKSIMIN II DAZA, 305. — 313. g.

Av: MAXIMINVS AVG· — glava s lovor-vijencem desno

Rv: GENIO AVGVSTI, u egzergu SMTS, lijevo u polju točka ili zvjezdica, desno Δ, — Genije stoji lijevo s plaštem preko ruke, drži pateru iz koje izljujeva tekućinu, i rog obilja

Br, tež. 7,6 g, pr. 26 mm

a) RIC VI, 516, 42

b) Cohen VII,² 145, 23

Folis, osrednje sačuvan, kovan u kovnici Tesalonika g. 310. — 311. Nađen je na lokalitetu Štela g. 1958. u iskopanom materijalu.

17. LICINIJE st., 307. — 323. g. T I

Av: IMP·LIC·LICINIVS PF·AVG· — poprsje s lovor-vijencem u oklopu desno

Rv: IOVI CONSERVATORI AVGG·NN·, u egzergu SIS, desno u polju Δ — Jupiter, nag, s plaštem preko lijevog ramena, stoji lijevo, drži Viktoriju na kugli i skeptar; lijevo do nogu orao s vijencem u kljunu

Br, tež. 3,5 g, pr. 22 mm

a) slično RIC VII, 423, 4

b) Cohen VII,² 201, 123

Reducirani folis, dobro sačuvan, kovan g. 313. — 315. u Sisciji. Nađen na lokalitetu Štela na samoj površini g. 1960. Zanić nema niti jedan njegov novac, dok se u numizmatičkoj zbirci Arheološkog muzeja u Zagrebu nalaze dva komada:

Inv. br. 18.769

Av: IMP·LIC·LICINIVS PF·AVG· — poprsje s lovor-vijencem u draperiji desno

Rv: IOVI CONSERVATORI, desno u polju ε, u egzergu SIS — Jupiter, nag, stoji lijevo, plašt preko lijevog ramena, drži Viktoriju na kugli i skeptar; lijevo do nogu orao s vijencem u kljunu

Br, Cohen VII,² 196, 67, kupljen g. 1911. od Viktora Lončarića, učenika u Bakru, nađen u Senju

Inv. br. 18.773

Av: VAL·LICINIVS PF·AVG· — glava s lovor-vijencem desno

Rv: IOVI CONSERVATORI AVG·, u egzergu AQT — Jupiter, nag, stoji lijevo, plašt preko lijevog ramena, drži munju i skeptar, do nogu orao

Br, Cohen VII,² 199, 105, kupljen g. 1911. od Viktora Lončarića, učenika u Bakru, nađen u Senju

Zanić u svom popisu navodi samo dva komada Licinija sina, str. 47:

Br. 1

Av: DN·VAL·LICIN·LICINIVS NOB·C· — poprsje s kacigom u oklopu lijevo, drži štit i koplje

Rv: IOVI CONS—ERVATORI, u polju desno X, ispod III, u egzergu SMHB — Jupiter, nag, stoji lijevo sa plaštem preko lijevog ramena, u desno ruci drži Viktoriju na kugli koja ima vijenac, a u lijevoj žezlo na kojem je orao s vijencem u kljunu: do nogu lijevo orao s vijencem u kljunu, desno zarobljenik ruku vezanih na leđima

PB, mod. 4 1/3, lijep, tež. 2,84 g, Cohen VII,² 216, 21

Br. 4

Av: LICINIS (sic!) — LI NOB·C· — glava s lovor-vijencem desno

Rv: (VIR)TVS — SB — CIT (sic! vjerojatno VIRT VS — EXERCIT), u egzergu TSIS — labarum na kojem VOT X, lijevo i desno dva zarobljenika ruku vezanih na leđima; u polju desno M^π u ligaturi, lijevo S

PB, mod. 4 1/2, lijep, tež. 2,3 g, barbarski falsifikat, u Cohenu ga nema

18. KONSTANTIN I, g. 306/7. — 337.

Av: IMP·CONSTANTINVS PF·AVG· — poprsje u oklopu s kacigom ovjenčanom lovor-vijencem desno

Rv: VICTORIAE LAETAE PRINC·PERP·, u egzergu B SIS — dvije Viktorije stoje jedna prema drugoj i postavljaju na žrtvenik štit, na kojem piše VOT P R u dva reda

Br, tež. 2,45 g, pr. 20 mm

a) RIC VII, 431, 53

b) Cohen VII,² 304, 639

As, dobro sačuvan, kovan u Sisciji g. 318. — 319. Nađen na lokalitetu Štela g. 1958. na površini.

19. KONSTANTIN I, g. 306/7. — 337. T I

Av: IMP·CONSTANTINVS PF·AVG· — poprsje u oklopu s kacigom ovjenčanom lovor-vijencem desno

Rv: VICTORIAE LAETAE PRINC·PERP·, u egzergu A SIS* — dvije Viktorije stoje jedna prema drugoj, drže štit sa VOT P R u dva reda, iznad žrtvenika na kojem su razni znakovi
Br, tež. 2,9 g, pr. 19 mm
a) RIC VII, 431, 47

As, dobro sačuvan, kovan u Sisciji g. 318. Nađen na lokalitetu Stela g. 1963. na površini. Žanić spominje u Popisu dva novca Konstantina Velikog, a u zbirci Arheološkog muzeja u Zagrebu nalazi se samo jedan:

Inv. br. 14.474

Av: CONSTANTINVS AVG· — glava s dijademom desno

Rv: Okolo vijenca legenda DN·CONSTANTINI MAX·AVG·, unutar VOT XXX, u egzergu ·SMHI

Br, Cohen VII,² 243, 130, dar Frana Tonkovića, nađen u sv. Jurju kod Senja

Žanić, Program gimn. str. 50, br. 15

Av: IMP·CONSTANTINVS PF·AVG· — poprsje s lovor-vijencem u draperiji desno

Rv: SOLI INVICTO COMITI, u polju lijevo C, desno S, u egzergu TARD — Sol sa zrakastom krunom napola nag ide lijevo, desna ruka uzdignuta, u lijevoj drži kuglu zemaljsku

PB, lijep, mod. 4 1/2, tež. 3,01 g, Cohen VII,² 292, 546

Str. 51. br. 21

Av: CONST—ANTINVS AVG — poprsje s kacigom u oklopu desno

Rv: VIRTVS EXERCIT, u polju lijevo S, desno F, u egzergu AQP — zastava na kojoj XX, dolje sjede dva zarobljenika u žalosti, od kojih je lijevi ruku vezanih na leđima, a desni okrenute glave

PB, mod. 4 1/2, vrlo lijep, tež. 3,15 g, Cohen VII,² 311, 693

20. KONSTANTINOPOL T. II

Av: CONSTANTINOPOLIS — poprsje žene (Konstantinopol) lijevo, s kacigom ovjenčanom lovor-vijencem, u carskoj odjeći, drži skeptar

Rv: u egzergu ·SIS· — Viktorija stoji lijevo, desnom nogom na provi broda, drži koso skeptar i naslanja se na štit

Br, tež. 2,45 g, pr. 18 mm

a) RIC VII, 456, 241

b) Cohen VII,² 326, 21

As, odlično sačuvan, kovan u kovnici Sisciji g. 334. — 335. Nađen na lokalitetu Stela g. 1964. na površini u iskopanom materijalu. U numizmatičkoj zbirci Arheološkog muzeja u Zagrebu nalazi se također jedan primjerak nađen u Senju:

Inv. br. 18.802

Av: CONSTANTINOPOLIS — poprsje žene lijevo, u kacigi sa lovor-vijencem i carskim plaštem, drži skeptar

Rv: VOT·XX MVL·T·XXX — unutar vijenca, u egzergu SMHI

Br, Cohen VII,² 326, 20, kupljen g. 1911. od Viktora Lončarića, učenika u Bakru

Od familije Konstantina Velikog ima primjeraka i sadašnja zbirka, zatim zbirka Arheološkog muzeja u Zagrebu, kao i bivša u Žanićevu popisu:

21. KONSTANTIN II, g. 317. — 340.

Av: CONSTANTINVS IVN·NOB·C· — poprsje s lovor-vijencem u draperiji i oklopu lijevo

Rv: PROVIDENTIAE CAESS·, u egzergu SMTSA — glavna vrata lo gora sa dva tornja

Br, tež. 2,35 g, pr. 18 mm

a) RIC VII, 519, 157

b) Cohen VII,² 384, 165

As, dosta loše sačuvan, kovan g. 326. — 328. u Tesaloniki. Nađen na lokalitetu Štela na površini zemlje g. 1956. U zbirci Arheološkog muzeja u Zagrebu je jedan njegov novac:

Inv. br. 16.281

Av: CONSTANTINVS IVN·N·C· — poprsje s kacigom u oklopu desno

Rv: BEA TRANQVILLITAS, lijevo u polju F, desno B, u egzergu PLON — žrtvenik s kuglom, iznad tri zvjezdice, na žrtveniku VOTIS XX

Br, Cohen VII,² 366, 9, dar Rad. Fabiani

Isto tako Arheološki muzej u Zagrebu ima jedan Konstansov novac:

Inv. br. 16.797

Av: D·N·CONSTANS PF·AVG· — poprsje s dijademom u draperiji i oklopu desno, možda A iza glave

Rv: FEL·TEMP·REPARATIO, u egzergu εSISFR — Konstans u vojnoj odjeći stoji lijevo na lađi, drži kuglu s feniksom i labarum; desno na lađi sjedi Viktorija, drži kormilo i gleda cara

Br, Cohen VII,² 406, 9, dar Rad. Fabiani

22. KONSTANCIJE II, 323. — 361. g.

Av: DN·CONSTANTIVS PF·AVG· — poprsje s dijademom u draperiji desno

Rv: FEL·TEMP·REPARATIO, u egzergu ΞSIS — vojnik u bijesu stoji lijevo, drži štit i kopljem probada neprijatelja koji je pao preko svoga konja i pokušava se zadržati za njegovu grivu; na zemlji štit

Br, tež. 2,45 g, pr. 17 mm

Slično Cohen VII,² 446, 44

As, odlično sačuvan, kovan u Sisciji. Pronađen na lokalitetu Štela na površini, g. 1957.

23. KONSTANCIJE II, g. 323. — 361.

Av: CONSTANTIVS PF·AVG· — poprsje s dijademom u draperiji lijevo, drži u ruci kuglu

Rv: FEL·TEMP·REPARATIO, u egzergu AQS· — vojnik s kacigom na glavi ide desno okrećući se prema natrag i vuče mladog zarobljenika iz njegove kuće i drži okrnuto koplje; iza kuće stablo

Br, tež. 3,53 g, pr. 21 mm

Cohen VII,² 447, 54

Dobro sačuvan, kovan u Akvileji. Nađen na lokalitetu Štela na samoj površini, g. 1962.

Njegove novce ima i Arheološki muzej u Zagrebu i Žanić u Popisu:

Inv. br. 18.894

Av: DN·CONSTANTIVS PF·AVG· — poprsje s dijademom u draperiji i oklopu, iza glave A

Rv: CONCORDIA MILITVM, lijevo u polju III, u egzergu εSISε — Konstancije u vojnoj odjeći en face, gleda desno, u svakoj ruci drži labarum, iznad glave zvjezdica

Br, Cohen VII,² 439, 3, kupljen g. 1911. od Viktora Lončarića, nautičara u Bakru

Inv. br. 20.151

Av: FL·IVL·CONSTANTIVS NOB·C· — poprsje s lovor-vijencem u draperiji i oklopu desno

Rv: GLORIA EXERCITVS, u egzergu SMTSΓ — žena stoji en face gleda lijevo, prekrštenih nogu, drži grančicu lovora i skeptar i naslanja se na stup

Br, Cohen VII,² 455, 104, dar Krajača, nar. zastupnika

Popis gimn. str. 57, br. 20

Av: FL·IVL·CONSTANTIVS NOB·C· poprsje s lovor-vijencem u draperiji i oklopu desno

Rv: GLOR—IA EXERCITVS, dva vojnika s kacigom stoje jedan prema drugome, svaki drži koplje i naslanja se na štit, između njih vojni znak, u egzergu slova nejasna

PB, mod. 3, lijep, Cohen VII,² 455, 92

Str. 58, br. 25

Av: DN·CONSTANTIVS PF·AVG· — gologlavo poprsje u draperiji desno, iza glave A

Rv: GLORIA ROMANORVM, u egzergu R ε — Konstancije gologlav u vojnoj odjeći jaše u trku desno, kopljem nišani neprijatelja koji pred njim kleči i pruža ruke; ispod konja slomljeno koplje i štit, a iznad glave zvi-
jezda

MB, mod. 6 2/3, lijep, tež. 5,62 g, Cohen VII,² 461, 140

24. VETRANIJE, g. 350. T II

Av: DN·VETRANIO·PF·AVG· — poprsje s lovor-vijencem u draperiji i oklopu desno, iza glave A, ispred zvjezdica

Rv: HOC SIGNO VICTOR ERIS, u egzergu ·BSIS·, lijevo u polju A — Vetranije u vojnoj odjeći stoji lijevo, drži labarum i koso skeptar; iza njega stoji Viktorija s palmom u ruci i ovjenčana Vetranija

Br, tež. 5,7 g, pr. 22 mm

Cohen VIII,² 4, 4

Dobro sačuvan, kovan u Sisciji. Nađen na lokalitetu Stela na površini, g. 1956. Zanić u Popisu spominje tri Vetranijeva novca, i sva tri su pronađena u Senju:

Zanić, Program gimn. str. 59, br. 1

Av: DN·VETRA—NIO PF·AVG· — poprsje s lovor-vijencem, plaštem i oklopom desno, iza A, ispred zvjezdica

Rv: CONCORDIA—MILITVM, u polju lijevo A, u egzergu ·C·SIS· zvjezdica — Vetranije u vojnoj odjeći stoji lijevo, drži u svakoj ruci labarum, iznad glave zvjezda

MB, mod. 5 1/2, lijep, tež. 5,62 g, Cohen VI,¹ 324, 4, nađen u Senju u vrtu g. N. Miletića

Br. 2

Av: DN·VETRA—NIO PF·AVG· — poprsje s lovor-vijencem, plaštem i oklopom desno, iza zvjezdica i ispod nje A

Rv: HOC SIG—NO VICTOR ERIS, u polju lijevo A, u egzergu ·A·SIS· zvjezdica — Vetranije u vojnoj odjeći drži labarum i koso žezlo, iza Viktorija, drži palmu i ovjenčava ga

MB, mod. 6. lijep, tež. 3,92 g, Cohen VI,¹ 325, 7, nađen u Senju u vrtu g. Nickerla

Br. 3

Av: DN·VETRA—NIO PF·AVG· — poprsje s lovor-vijencem, plaštem i oklopom desno

Rv: GLORIA—RO—MANORVM, u egzergu A SIS· — Vetranije u vojnoj odjeći stoji lijevo, u desnoj ruci drži labarum s Kristovim monogramom, a u lijevoj koso žezlo

PB, mod. 4, lijep, tež. 2,32 g, Cohen VI,¹ 325, 6, nađen u Senju u vrtu g. Nickerla

Kronološki slijede dva primjerka Konstancija Gala u zbirci Arheološkog muzeja u Zagrebu:

Inv. br. 22.154

Av: DN·FL·CL·CONSTANTIVS NOB·CAES· — poprsje u draperiji desno

Rv: FEL·TEMP·REPARATIO, u polju I, u egzergu SMK B — vojnik s kacigom stoji lijevo i nišani kopljem neprijatelja, koji pada s konja i pokušava se zadržati za grivu, drži štit, na zemlji također štit

Br, Cohen VIII,² 33, 11, nađen u Karlobagu

Inv. br. 22.231

Av: DN·CONSTANTIVS IVN·NOB·C· — gologlavo poprsje u draperiji desno, iza glave A

Rv: FEL·TEM·REPARATIO, lijevo u polju II, u egzergu ·BSIS (grančica) — vojnik u bijesu gura neprijatelja s konja dok se pokušava zadržati za grivu, drži štit, na zemlji također štit

Br, Cohen VIII,² 33, 13, kupljen 1911. od Viktora Lončarića, učenika nautičke škole u Bakru

Također se u Arheološkom muzeju u Zagrebu nalazi jedan Julijan II:

Inv. br. 22.427

Av: DEO SARAPIDI — poprsje Serapisa s modiusom na glavi desno

Rv: SANCTO NILO, — u egzergu ALE — Nil spava lijevo

Br, Cohen VIII,² 47, 37, kupljen g. 1911. od V. Lončarića, učenika nautičke škole u Bakru, nađen u Jablancu

25. VALENTINIJAN I, g. 364. — 375.

Av: DN·VALENTINIANVS PF·AVG· — poprsje s dijademom u draperiji i oklopu desno

Rv: SECVRITAS REIPVBLICAE, u egzergu SISC, lijevo u polju zvjezdica, ispod P, desno M — Viktorija ide lijevo, drži vijenac i palmu

Br, tež. 2,2 g, pr. 19 mm

a) RIC IX, 147, 15a

b) Cohen VIII,² 92, 37

Kovan u Sisciji u periodu od 24. kolovoza 367. do 17. studenog 375., dobro sačuvan. Nađen u lokalitetu Štela na površini g. 1956. Žanić u svom opisu navodi četiri komada:

Str. 62, br. 5

Av: DN·VALENTINI—ANVS PF·AVG· — poprsje s dijademom u draperiji desno

Rv: GLORIA RO—MANORVM, u polju desno A, ispod ↯ lijevo Q u egzergu BSISCV — Valentinijan u vojnoj odjeći stoji desno, glave natrag, s

desnom rukom na glavi zarobljenika koji pred njim kleči; u lijevoj ruci drži labarum s Kristovim monogramom

PB, mod. 3 3/4, lijep, tež. 2,27 g, Cohen VI,¹ 404, 50

Br. 8

Av: DN·VALENTINI—ANVS PF·AVG· — poprsje s dijademom u plaštu desno

Rv: SECVRITAS—REIPVBLICAE, u egzergu ASISC — Viktorija ide lijevo, drži vijenac i palmu

PB, mod. 3 3/4, lijep, tež. 2,65 g, Cohen VI,¹ 405, 55

Br. 9

Isto kao br. 8, u egzergu ZSISC, tež. 2,11

Br. 11

Isto kao br. 8, samo u polju reversa lijevo A H, desno F, u egzergu TSISCN

PB, mod. 4, lijep, tež. 2,1 g

26. VALENS, g. 364. — 378.

Av: DN·VALENS PF·AVG· — po prsje s dijademom u draperiji i oklopu desno

Rv: SECVRITAS REIPVBLICAE, u egzergu ASISC, lijevo u polju zvjezdica i ispod A — Viktorija ide lijevo, drži vijenac i palmu

Br, tež. 2,24 g, pr. 17 mm

a) RIC IX, 146, 7b

b) Cohen VIII,² 110, 47— slično

Kovan u Sisciji u periodu od 25. veljače 364. do 24. kolovoza g. 367., dosta dobro sačuvan. Nađen na lokalitetu Stela g. 1956. U svom popisu Žanić spominje samo jedan primjerak:

Str. 63, br. 6

Av: D·N·VALEN·s PF AVG — poprsje s dijademom u plaštu desno

Rv: GLORIA RO—MANORVM, u egzergu TEST — Valens s dijademom u vojnoj odjeći ide desno okrećući se i vuče desnom rukom za kosu zarobljenika, koji kraj njega kleči; u lijevoj ruci drži labarum s Kristovim monogramom

PB, mod. 3 2/3, lijep, tež. 2,22 g, Cohen VI,¹ 419, 64

Gracijan nije u današnjoj zbirci zastupan niti jednim primjerkom, dok Žanić u svom Programu gimn. navodi čak pet komada:

Str. 64, br. 1

Av: DN·GRATIA—NVS PF·AVG· — poprsje s dijademom u plaštu desno

Rv: GLORIA RO—MANORVM, u polju lijevo P, desno S i spod P, u egzergu ΔSISCA — Gracijan u vojnoj odjeći ide desno glave natrag i desnom rukom vuče za kosu barbara, koji kraj njega kleči, a u lijevoj ruci drži labarum s Kristovim monogramom

PB, mod. 4, vrlo lijep (sa lijepom patinom), tež. 2,35 g, Cohen VI,¹ 436, 55

Str. 64., br. 5

Av: DN·GRATIANVS PF·AVG· — poprsje s dijademom u plaštu desno

Rv: REPARATIO·REIPVB, u egzergu zvjezdica ASISC — Gracijan s dijademom u vojnoj odjeći stoji lijevo, diže ženu koja pred njim kleči sa kapom u obliku tornja na glavi; u lijevoj ruci drži Viktoriju na kugli

MB, mod. 6, lijep, tež. 5,15 g, Cohen VII,¹ Suppl. 404, 2

Str. 64, br. 1

Kao prethodni, samo u egzergu SMRP, mod. 6, lijep, tež. 4,35 g

Str. 64, br. 8

Kao prethodni, samo mod. 5 1/3, lijep, tež. 4,71 g

Str. 46, br. 9

Kao prethodni, samo u egzergu SVP (ne posve jasno), mod. 5 1/3, lijep, tež. 4,60 g

27. VALENTINIJAN II, g. 375. — 392.

Av: DN·VALENTINIANVS PF·AVG· — poprsje s dijademom u draperiji desno

Rv: REPARATIO REIPVB, u egzergu SMRε — Valentinijan stoji en face glave lijevo, desnom rukom podiže ženu na koljenima, a u lijevoj drži Viktoriju na kugli

Br, tež. 5,65 g, pr. 22,5 mm

a) RIC IX, 126, 43c

b) Cohen VIII,² 142, 28

Kovan u periodu od g. 378. do 383. u rimskoj kovnici, loše sačuvan, nađen na lokalitetu Štela na površini, g. 1963.

28. VALENTINIJAN II,

Av: DN·VALENTINIANVS PF·AVG· — poprsje s dijademom u draperiji desno

Rv: REPARATIO REIPVB, egzerg nečitak — Valentinijan u vojnoj odjeći stoji lijevo i podiže ženu s krunom na glavi, kojak leči, u lijevoj ruci drži Viktoriju

Br, tež. 5,1 g, pr. 22 mm

a) Cohen VIII,² 142, 26

Loše sačuvan, kovan u jednoj od istočnih kovnica. Nađen na lokalitetu Štela na površini, g. 1963. Žanić spominje samo jedan primjerak nađen u Senju:

Žanić, Program gimn. str. 65, br. 3

Av: DN·VALENTINIANVS PF·AVG· — poprsje s dijademom u plaštu desno

Rv: VOT X MVLT XX — unutar lovor-vijenca

PB, quinar, mod. 2 i 2, 1/5, lijep, tež. 1,05 g, Cohen VI,¹ 449, 57

29. TEODOZIJE I, g. 379. — 395.

Av: DN THEODOSIVS PF·AVG· — poprsje s dijademom u draperiji i oklopu desno

Rv: REPARATIO REIPVB, u egzergu vjerojatno ?SISC — Teodozije stoji en face glavom lijevo, ispruženom desnom rukom podiže ženu koja kleči s krunom na glavi, u lijevoj drži Viktoriju na kugli

Br, tež. 4,54 g, pr. 22 mm

a) RIC IX, 15, 26c

b) Cohen VIII,² 157, 27

Vjerojatno kovan u Sisciji u periodu od 9. kolovoza 378. do 25. kolovoza g. 383., vrlo loše sačuvan. Nađen na lokalitetu Štela na površini, g. 1958. Svi primjerci iz Žanićeva popisa nađeni su u Senju:

Žanić, Program gimn. str. 65, br. 1

Av: DN·THEODO·SIVS PF·AVG· — poprsje u plaštu s dijademom desno

Rv: CONCORDIA·AVGGG· — božica (Konstantinopol ili Roma) s kacigom sjedi desno, polaže desnu nogu na provu lađe, drži koplje i globus; u egzergu TES

PB, mod. 4, lijep, tež. 2,05 g, Cohen VI,¹ 459, 38

Br. 2

Av: kao br. 1

Rv: GLORIA RO-MANORVM, u egzergu ANTB — Teodozije u vojnoj odjeći ide desno, glave natrag, vuče za kosu barbara i drži u lijevoj ruci labarum

PB, mod. 4, lijep, tež. 2,27 g, Cohen VI,¹ 460, 45

Str. 66, br. 3

Av: DN THEODO-SIVS PF·AVG· — poprsje s dijademom i plaštem desno, iza neki znak sličan srcu

Rv: GLORIA RO-MANORVM, u egzergu SMNT, — dva cara stoje i drže svaki po jedno koplje

PB, quinar, mod. 2 4/5, lijep, tež. 1,44 g, Cohen VI,¹ 460, 47. Mogao bi biti i od Teodozija II, Sabatier I, 118, 28, Pl. V, 14

Br. 4

Av: legenda i poprsje kao br. 3

Rv: REPARATIO REIPVB; u egzergu SMAPO — Teodozije sa dijademom u vojnoj odjeći stoji lijevo, desnom rukom podiže ženu koja pred njim kleči, s kapom u obliku tornja, a u lijevoj drži Viktoriju na globusu

MB, mod. 6, lijep, Cohen VI,¹ 460, 48, tež. 4,82

Br. 5 i 6

Kao br. 4, samo u reversu u egzergu BSIS

MB, mod. 6, lijepi, tež. 4,11 i 4,24 g.

Br. 7

Av: kao br. 4

Rv: VICTOR-IA AVGGG, u egzergu ASIS — Viktorija ide lijevo, drži vijenac i palmu

PB, quinar, mod. 2 1/2, lijep, tež. 1,07 g, Cohen VI,¹ 461, 51

Teodozijevim novcem završava sadržaj antičkog dijela zbirke Gradskog muzeja u Senju, dok Žanić u svom Programu gimnazije još spominje jedan Honorijev novac, zatim od bizantskog novca (kojeg u današnjoj zbirci nema) dva Arkadijeva, dva Justinijana I i jedan Ivana I Zimiska:

Žanić, Program gimn. str. 66, br. 1

Av: DN·HONORI-(VS PF AVG) — poprsje s dijademom u plaštu desno

Rv: (GLOR)IA RO-MANORVM — muškarac, nag (Honorije?) sa glavom rode stoji desno i vuče za kosu dva zarobljenika

PB, quinar, mod. 3, lijep, tež. 2,54 g, Cohen VI,¹ 482, 48

Žanić, Program gimn. str. 67, br. 2

Av: DN·ARCADI-VS PF·AVG· — poprsje s lovor-vijencem desno

Rv: SALVS REIPVBLICAE, u egzergu CONST — car stoji lijevo glave desno i nosi palmu na desnom ramenu, dok lijevom rukom drži roba za kosu; u polju lijevo Kristov monogram

Br, mod. 13 mm, lijep, tež. 0,94 g, Sabatier I, 106, 41

Br. 3

Av: DN ARCADIVS PF AVG — poprsje s lovor-vijencem desno

Rv: VICTORIA AVGGG, u egzergu ICP — Viktorija ide lijevo, drži vijenac i palmu

Br, mod. 12 mm, lijep, tež. 1,13 g, Sabatier I, 104, 26 ali u srebru s ovakvim reversom

Str. 68, br. 4 i 5

Av: DN IVSTINIANVS PF AVG — poprsje s dijademom desno

Rv: unutar vijenca I između dvije zvijezde

Br, decanummus, 2 komada, mod. 19 i 17 3/4 mm, oba lijepa s lijepom patinom, tež. 4,72 i 4,14 g, Sabatier I, 190, 109 ali s drugim aversom

Str. 68, br. 1

Av: tHsH — XRISTYS — BASIL eY — BAS8Le — u četiri reda

Rv: ♂ MMANOVHA + IC — XC — poprsje Krista s aureolom i prislonjeno na križ, drži evanđelje
Br, 30 nummia, mod. 30 mm, lijep, tež. 9,95 g, Sabatier II, 143, 8

U zbirci Arheološkog muzeja u Zagrebu nalazi se jedan zlatni bizantski novac Tiberija II. Konstantina:

Inv. br. bizantskog novca 587

Av: D. N. COSTANTIVS PP AS — poprsje s dijamantom desno

Rv: VICTOR TIBERI AVS — križ, u egzergu CONOB

AV, triens, tež. 1,5 g, Sabatier I, 231, 5, T XXII, 16, nađen u Sv. Jurju kod Senja, dar F. Sabljaka

U današnjoj zbirci relativno su brojno zastupljeni novci akvilejskih patrijarha, nađeni prilikom gradnje bolnice g. 1933. Bila je nađena veća količina od koje je za muzej nabavljeno samo 5 komada, a vjerojatno i ovaj pod br. 30, za koji nema sigurnih podataka:

30. ANTONIO I GAETANI, patrijarh, g. 1395. — 1402.

Av: ANTONIVS PATRHA — kaciga s orlom lijevo i prelazi preko kruga od perli i cijepa legendu, sa strana A i iznad štita ukrašenog trakom, grb patrijarha

Rv: A Q V * I L E * G E N * S I S — akvilejski orao, krug od perli

Ar, tež. 0,69 g, pr. 17 mm

CNI VI, Veneto, 35, 2, Tab. III, 23

31. — 34. ANTONIO II PANCIERA, patrijarh, g. 1402. — 1411. T II

Av: ANTONIVS * PATRIARCA — grb, koji se sastoji od nejednako raspolovljenog štita, u gornjem dijelu prekinuta linija od tri niti, a u donjem zvjezdica sa 7 krakova; okolo krug od perli

Rv: A Q V * I L E * C E N * S I S — akvilejski orao, krug od perli

Ar, tež.: 0,65 g... pr. 18 mm

0,64 g... 18,5 mm

0,58 g... 17,5 mm

0,60 g... 18 mm

CNI VI Veneto, 36, 1, T. III, 26

35. LODOVIK II DI TEKA, patrijarh, g. 1412. — 1437.

Av: † LODOVICVS VX TECH — grb patrijarha, štiti s kosim šahovskim poljem, krug od perli

Rv: PATHA AQVILE — Bogorodica s aureolom sjedi, drži Krista s aureolom, s križem na desnom koljenu, krug od perli gore i dolje prekinut

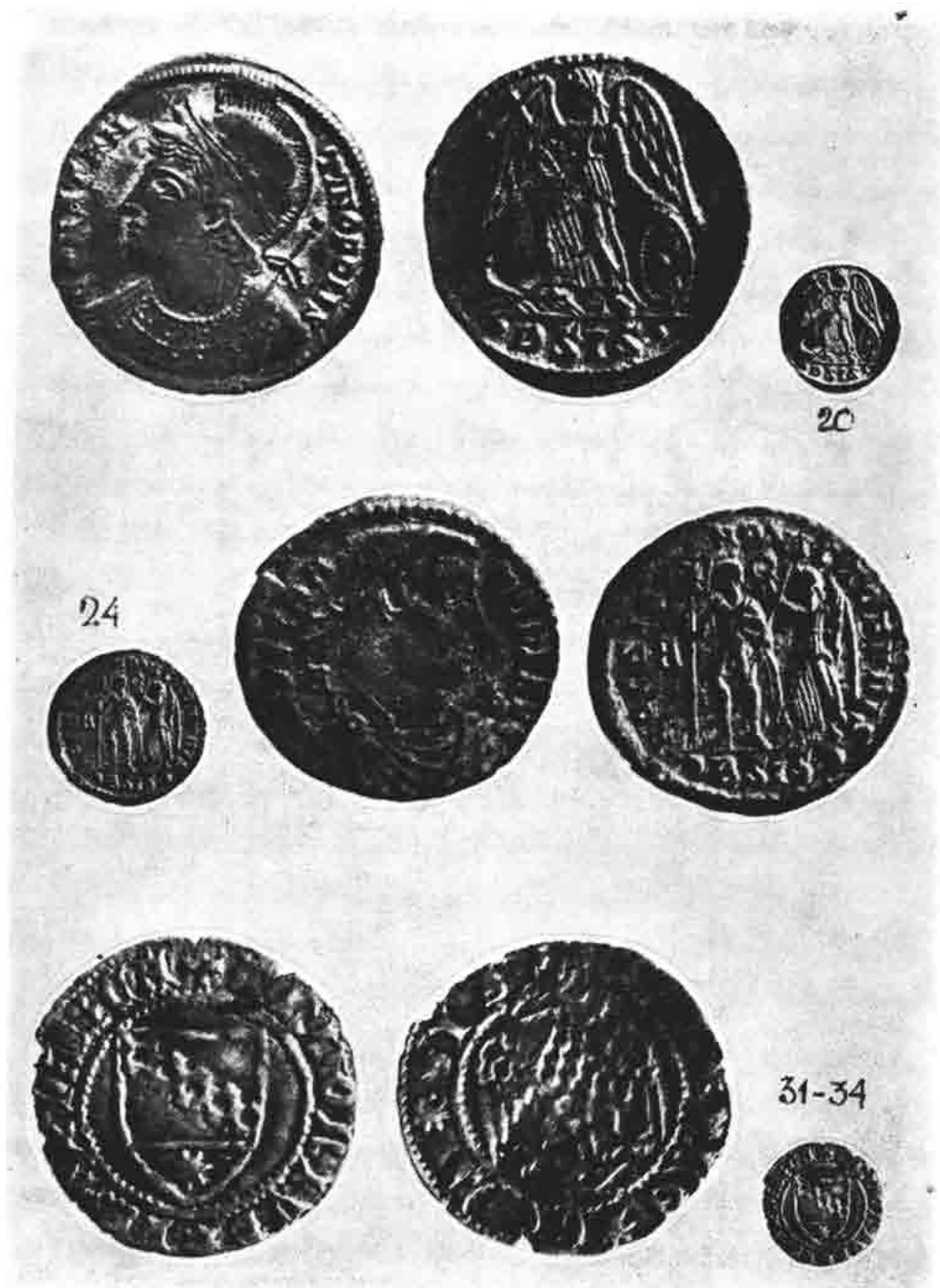
Ar, tež. 0,6 g, pr. 18 mm

CNI VI, Veneto, 38, 1

Nalazi novaca ovih triju akvilejskih patrijarha potvrđuju već poznatu činjenicu da je akvilejski novac bio u specijalnoj uporabi u krajevima Hrvatskog primorja i Dalmacije. Isto tako su na senjskom području vrlo često zastupljeni kasniji novci; tako je među ostalima poznat jedan skupni nalaz goričkih solda XVIII. st. blizu Sv. Ilije kod Senja, od kojih Arheološki muzej u Zagrebu ima oko 600 komada.

Sl. 45 — Rimski carski novci: Proba (br. 15), Licinija (br. 17) i (br. 19), Konstantina, pronađeni u Senju (Tabla I.)

Sl. 46 — Rimski carski novci iz Senja: Konstantinopola, Vetrarija i novac akvilejskih patrijarha (Tabla II.)

Od skupnih nalaza poznat je onaj rimskih republikanskih i carskih denara iz Cesarice kod Karlobaga, nađen g. 1935. U Arheološkom muzeju u Zagrebu nalazi se samo dio tog nalaza, ostatak je raznesen po privatnim zbirkama (Stjepan Hrčić, Prilog nalazu u Cesarici, Numizmatičke vijesti br. 2, Zagreb 1939, str. 8), vjerojatno i u inozemstvo. 150 kom je muzej otkupio g. 1938. od Hinka Lederera, među kojima je veći dio republikanskih denara, i to od Inv. br. republikanskog novca 1939. do br. 2066, među kojima su zastupane čak 46 familije. Od carskih denara zastupani su August, Inv. br. carskog novca 37.470 do br. 37.489, zatim Tiberije, Inv. br. 37.490 do 37.500, te dva primjerka M. Antonija i Oktavijana, Inv. br. 37.501 i 37.502.

L I T E R A T U R A :

1. L. Müller, Numismatique de l'ancienne Afrique, Copenhague 1860.
2. Catalog of the greek coins in the British museum, Italy, London 1873.
3. Ernest Babelon, Description historique et chronologique des monnaies de la république romaine, Paris 1885.
4. H. A. Grueber, Coins of the Roman Republic in the British Museum, London 1910.
5. Henry Cohen, Description historique des monnaies frappée sous l'empire romain, deuxième édition, Paris 1880.
6. Harold Mattingly, Coins of the Roman empire in the British Museum, London 1923.
7. The Roman Imperial Coinage, reprinted London 1968.
8. Catalog of Greek Coins, Pontus, Paphlagonia, Bithynia and the Kingdom of Bosphorus, London 1889.
9. Corpus nummorum Italicorum, vol VI, Roma 1922.

SUMMARY

This article gives a survey of part of the numismatic collection of the Municipal Museum of Senj. The City of Senj — the antique Senia which was founded probably by the end of the bronze age — is known for its continual, and uninterrupted existence as an important port and a well-known commercial center, so it is no wonder that this City is also as a rich findingplace of coins. Though on the broader precincts of the town quite a numerous quantity of coins was found, unfortunately the present collection of the Municipal Museum is not by its number of coins thoroughly completed, but it still covers all money which was circulating in these regions through all historical periods. A very important document of types of coins found in the City of Senj and its wider surroundings is a list of coins prepared in the year 1889 by the professor of the Gymnasium of Senj Vinko Zanić. He has specified all coins which were located on the broader precincts of the City and these coins were the basis of which he started a Collection of the Gimnasium, as it was usual at that time in many towns (Vinkovci, Dubrovnik, Zagreb and others).

As this Collection got lost in an unknown manner by the end of World War II., this list became for the City of Senj very essential. The formation of a numismatic collection in the Municipal Museum started only a few years ago, but it covers already at the present time all regions in the same manner as did the former collection of the Gymnasium though to a smaller extent. The oldest coin is a bronze coin from Carthago (Müller III. Peć 62) and then there is only one Roman Republican Denar, and quite a number of coins from the Roman Empire, and part of coins from the Middle Ages, which material will be treated in the second part of the numismatic news from Senj and its surroundings. In the article — as a parallel — there are mentioned also the coins which were found on the territory of Senj and its surroundings but which are at present in the Numismatic Collection of the Archeological Museum of Zagreb.

Sl. 47 — *Karta nalaza predrimskih, rimskih i srednjovjekovnih novaca iz Senja i šire okolice, s položajima starih i današnjih naselja*

